

HANDOUT 1: VĚDA, VÝZKUM, EMPIRIE

Úvod do metod sociálních věd

Základní literatura

Disman, Miroslav, 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

- Kap. 1: „Jak se dělá věda“ str. 11–30.

Rozšiřující literatura

Jackson, P.T. (2011) *The Conduct of Inquiry in International Relations*. London: Routledge.

Lieberson, S. (1987). *Making It Count: The Improvement of Social Research and Theory*. Berkeley: University of California Press.

Goertz, G. & Mahoney, J. (2012) *A Tale of Two Cultures. Qualitative and Quantitative Research in the Social Sciences*. New Jersey: Princeton University Press.

Kahneman, D. (2013) *Thinking, Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux. (Vyšlo i česky jako *Myšlení rychlé a pomalé*.)

Ariely, D. (2008). *Predictably Irrational: The Hidden Forces That Shape Our Decisions*. New York: HarperCollins. (Vyšlo i česky jako *Jak drahé je zdarma*.)

CÍLE SETKÁNÍ

Cíl 1: Student/ka dokáže vlastními slovy vysvětlit pojmy verifikace, falsifikace, indukce, dedukce, standardizace, validita, reliabilita a redukce ve vědě.

Cíl 2: Student/ka dokáže rozlišit, zda dané tvrzení postuluje teorii, nebo fakt.

Cíl 3: Student/ka umí vysvětlit pozitivistický ideál smyslového zkoumání světa a vymezit jeho společenskovední alternativy.

Cíl 4: Student/ka zná informace o organizaci kurzu a atestačních povinnostech, případně ví, kde je dohledat.

FILOSOFIE VĚDY

- **Co je to věda a proč potřebujeme vědeckou metodu?**
 - Vědecké vs. nevědecké poznání

 - Problémy „zdravého rozumu“ (aneb jak a proč se vyvinul)

 - Kognitivní zkreslení (biases)

- **„Je to jenom teorie?“**
 - Fakta

 - Hypotézy

 - Teorie

- **Jak se dělá věda?**

- Indukce (prosté pozorování) a dedukce (teoretické implikace)
- Logický pozitivismus – verifikace
- Karl Popper – falsifikace

- **Cíle (společenské) vědy**

- Vysvětlení (outsider)
- Porozumění (insider)

(A) DUALISMUS: Vědec vs. objektivní realita

- Vědecká teorie – popis objektivní reality umožňující predikce
 - Příklad: pozitivismus (inspirace v přírodních vědách)
 - Hypotézy a jejich testování

(B) MONISMUS: Vědec jako součást reality

- Interpretace (konstrukty) prvního a druhého řádu

- Reflexivita – vědec funguje v sociálně podmíněném kontextu

- Kritická teorie Frankfurtské školy – sociální věda jako emancipační projekt

PROBLÉM MĚŘENÍ VE VĚDĚ

- Červená nit tohoto kurzu
- „Hmatatelné“ proměnné – věk, počet dětí, ...
- „Nehmatatelné“ proměnné – postoje, hodnoty, ...
- Standardizace
- Validita
- Reliabilita

REDUKCE ve vědě

- Redukce počtu pozorovaných proměnných
- Redukce počtu analyzovaných vztahů mezi proměnnými
- Redukce populace na vzorek
- Redukce časového kontinua na popis jednoho nebo několika málo časových bodů
- Redukce témat (co je důležité zkoumat?)
- Redukce perspektiv (čí perspektivě je věnována pozornost?)
- Zkreslení způsobená sociální pozicí

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Vysvětlete vlastními slovy pojmy verifikace, falsifikace, indukce, dedukce, standardizace, validita, reliabilita a redukce ve vědě.
2. Jak ve vědě nazýváme vysvětlení nějakého fenoménu, které si nárokuje určitou míru obecnosti?
3. Následující tvrzení rozlište na ta, která postulují fakt (ať už pravdivý, či nepravdivý), ta, která postulují pravidelnost (nebo zákon), a ta, která postulují teorii.
 - a. Nebe je dnes zelené.
 - b. Ženy žijí v průměru déle než muži.
 - c. Demokratické režimy mezi sebou válčí méně často než diktatury.
 - d. Když dovolíme lidem, aby jim prošly drobné přestupky, začnou vnímat absenci norem či jejich vynucování a začnou se dopouštět přestupků závažnějších.
4. Co někteří společenší vědci kritizují na dualistickém (např. pozitivistickém) modelu poznávání?